

NIEUWE UITGAVEN

[RECENSIE]

Matthias Hüning, Jan Konst & Tanja Holzhey (red.), *Neerlandistiek in Europa. Bijdragen tot de geschiedenis van de universitaire neerlandistiek buiten Nederland en Vlaanderen*, Münster-New York-München-Berlin, Waxmann, 2010, 368 pp., ISBN 9783830923824

De geschiedenis van de extramurale universitaire neerlandistiek is tot nu toe bijna terra incognita. De door Matthias Hüning, Jan Konst en Tanja Holzhey in de Duitse reeks *Niederlande-Studien* uitgegeven verzamelbundel maakt echter duidelijk dat dit onderwerp interessante inzichten oplevert als vraagstellingen van taal- en letterkunde in verband gebracht worden met historisch onderzoek. Menig artikel laat zien hoe zeer de ontwikkeling van het vak neerlandistiek samenhangt met de politieke, ideologische en organisatorische evoluties binnen een bepaald Europees land, binnen een specifieke academische cultuur of binnen een bepaalde universiteit. De invloed van zulke exogene factoren wordt bijvoorbeeld benadrukt in het lezenswaardig artikel van Heinz Eickmans over de neerlandistiek in Duitsland in de eerste helft van de twintigste eeuw. De Flamenpolitiek tijdens de Eerste Wereldoorlog, de Westforschung en het racistisch 'onderzoek' doorgevoerd door de SS in het kader van de *Forschungsgemeinschaft Ahnenerbe* hebben een aanzienlijke invloed uitgeoefend op de ideologische houding van neerlandisten in Duitsland en een belangrijke rol gespeeld in verband met de vorming van professionele en politieke netwerken in het Keizerrijk, de Weimar Republiek en het Derde Rijk. Ook Tanja Holzhey toont met betrekking tot diverse Berlijnse universiteiten op een voorbeeldige wijze aan dat onderzoek en onderwijs van neerlandisten en de inhoudelijke oriëntatie van hun vak vaak vervlochten waren met politieke en ideologische contexten, zoals die bijvoorbeeld door het activisme, het nationaalsocialisme of de koude oorlog bepaald werden. En Kris Steyaert illustreert in welke mate leermiddelen Nederlands in de Waalse provincies gedurende de negentiende eeuw een afspiegeling waren "*van de cultureel-politieke aspiraties van de natie*". Immers via literatuurgeschiedenissen leerden studenten niet alleen Nederlandstalige auteurs kennen, maar werd hen ook bijgebracht "*hun nationalistische gevoelens te ontwikkelen en die in een bepaalde richting te sturen*" (p. 225) – hetzij in een Bataafse, hetzij in een belgicistische richting. Met zulke bevindingen levert het boek in zijn geheel een bijdrage tot '*intellectual history*' die het zuiver vak literatuur en taalkunde ver te buiten gaat.

Er komen in de bundel evenwel ook bijdragen aan bod die meer gericht zijn op endogene aspecten van taal- of letterkundige strekking. Vermeldenswaardig is bijvoorbeeld het artikel van Guy Janssens over

het onderwijs van het Nederlands in Wallonië en Luxemburg tijdens het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden of de bijdrage van Rita Schlusemann die Jacob Grimm als “*een pionier van de neerlandistiek*” voorstelt. Voor de meeste Europese universiteiten buiten Nederland en Vlaanderen geldt dat het vak neerlandistiek oorspronkelijk deel uitmaakte van de germanistiek en zich inhoudelijk en institutioneel pas later als een zelfstandig academische discipline kon doorzetten. Vooral in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten daarentegen maakten ‘*Dutch Studies*’ deel uit van wat heden ten dage ‘*area studies*’ genoemd wordt (Eddy Verbaan en Roel Vismans), en in Londen was de afbakening tussen historici en letterkundigen die zich met de lage landen bezig hielden doorgaans niet rigoureuus (Jane Fenoulhet).

Alle bijdragen zijn geschreven door toenmalige of tegenwoordige medewerk(st)ers van de betrokken universitaire instituten. Aanzet en kwaliteit van de verschillende artikelen die allemaal in het Nederlands zijn gesteld, variëren. Sommige bijdragen zijn van beschrijvende aard, terwijl andere blijken te geven van een analytische aanpak. Het meest instructief zijn echter die artikelen die op bronnenonderzoek gebaseerd zijn. Zij bieden serieuze aanknopingspunten voor verder onderzoek naar de geschiedenis van de neerlandistiek. Een aanzet tot dit thema is in ieder geval met deze verzamelbundel voorhanden. Het resultaat biedt een breed panorama dat van het Iberische Schiereiland tot Oost-Europa, van de Scandinavische landen over het Verenigd Koninkrijk tot Frankrijk reikt. Ter afsluiting geeft Marja Kristel een overzicht over de geschiedenis van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek als overkoepelend orgaan van de neerlandici extra muros. Helaas ontbreken er bijdragen over Oostenrijk en over de wetenschappelijke instellingen die nu in het Krameramtshaus in Münster gehuisvest zijn. Betreurenswaardig ten slotte is ook het ontbreken van een index: gezien het belang van personen en van hun onderlinge verhoudingen voor de geschiedenis van de neerlandistiek zou dit voor verder onderzoek uiterst nuttig geweest zijn.

[Johannes Koll]